

การฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และกิจกรรมการชงชา
สมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
The Promotion of the Creative Community-based Tourism with the
Conservation and Rang Dang Herbal Tea Activity in Ko Kret
Community, Pak Kret District, Nonthaburi

ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง^{1*}

Yupin Pipatphuangthong

Received : 8/3/2020

Revised : 1/4/2021

Accepted : 25/5/2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และจัดกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ดหมู่ 2 อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี งานวิจัยเริ่มตั้งแต่สิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2563 กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวชุมชนเกาะเกร็ด หมู่ 2 จำนวน 20 คน และนักท่องเที่ยว 30 คน ผู้วิจัยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของคริสปิน เรมอนด์ และ เกร็ก ริชาร์ด เป็นกรอบความคิดในการทำความเข้าใจและประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการฟื้นฟูชุมชนเกาะเกร็ด ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ คือ การสืบค้นข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร การสังเกตและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของชุมชนคือ การอนุรักษ์สมุนไพรรางแดง เนื่องจากรางแดงได้ลดจำนวนลงและอาจสูญพันธุ์ไปจึงส่งผลให้ชาวบ้านจัดการอนุรักษ์สมุนไพรรางแดงด้วยการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวร้อยละ 80 มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเดินชมสวนชารางแดง ดูการสาธิตและชิมชารางแดงที่มีกลิ่นหอม รางแดงเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ช่วยละลายไขมันได้ผิวหนังให้ออกมาทางเหงื่อ ละลายไขมันในร่างกายทางปัสสาวะและอุจจาระ ช่วยลดไข้ ลดน้ำหนัก ลดคอเลสเตอรอลและน้ำตาลในเลือด ช่วยขับปัสสาวะ แก้กษัยคลายเส้นเอ็นให้อ่อนตัวลง และลดความดันโลหิตสูง ชาวบ้านจัดสาธิตแนะนำการชงชาสมุนไพรรางแดง โดยเริ่มต้นใส่ใบชาลงในน้ำร้อนหรือน้ำต้มสุก ทิ้งไว้ 3-5 นาที การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ชารางแดงเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวซึ่งมีจุดประสงค์ในการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้การอนุรักษ์สมุนไพรรางแดงซึ่งกันและกัน ช่วยให้ชาวบ้านตระหนักในคุณค่าของชุมชน และยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University

* Corresponding author E-Mail: Yupinpip@hotmail.com

พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

คำสำคัญ: สมุนไพรรางแดง การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดง

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the promotion of the creative community-based tourism with the conservation and Rang Dang herbal tea activity in Ko Kret community, Pak Kret district, Nonthaburi province. This research started from August 2019 to July 2020. The group of sample consisted of 20 villagers in Ko Kret community Moo 2 and 30 tourists. It used Crispin Raymond and Greg Richards's creative tourism idea as a framework for understanding the translation of creative tourism practice in Ko Kret development. It used the primary data (interview), secondary data (document), and participatory observation and action. The results of research showed the conservation of Rang Dang herb was the problem of community. The villagers also found that Rang Dang herb will decrease or extinct. As a result, they decided to organize the conservation of Rang Dang herb by making Rang Dang herbal tea as its main conservative and creative activity. In Rang Dang tea garden, 80% of tourists were appreciated to walk around herbal garden and taste a cup of herbal tea with its strong aroma. It reduces fat, works as laxatives, reduces fever, helps with weight loss, lower cholesterol, sugar in blood, loosen up tendons. The demonstration is to put tea leaf in hot or boiling water for 3-5 minutes. Moreover, they will sell their products to the tourists. Rang Dang creative tourism is a new trend nowadays. The purpose of creative tourism is to exchange and learn the Rang Dang herbal tea of each other. This helps people to aware of their community values. This also helps tourists to develop their potential and creativity by participating in activity of leaning by doing. This experience can be adapted to tourists themselves way of life.

Keywords: Rang Dang herb, Creative community-based tourism, Rang Dang herbal tea activity

ความสำคัญของปัญหา

ความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ มีโบราณสถานและวัดวาอารามของชุมชนมากมาย ได้แก่ วัดโบราณสมัยอยุธยา ไปจนถึงพิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผา เครื่องปั้นทางศิลปะแขนงต่าง ๆ ร้านขายเครื่องปั้นดินเผา ประกอบกับการสัมผัสภาพประชากรในพื้นที่เรื่องความกังวลว่าภูมิปัญญาด้านการใช้สมุนไพรรางแดงจะสูญสิ้นไป ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดที่จะประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านสมุนไพรรางแดงของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป รวมทั้งศึกษาผลการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อนักท่องเที่ยว (ผู้มาเยือน) และชาวบ้าน (เจ้าบ้าน) เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ต้องการได้ความเก่าแก่ดั้งเดิม และต้องการประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องการแสดงความเป็นตัวเองด้วยการเข้าไปมีส่วนสร้างสรรค์และปลูกฝังประสบการณ์ของตนเอง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้มีโอกาสสร้างประสบการณ์ในกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ในแง่นี้เศรษฐกิจเชิงประสบการณ์และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ได้เข้ามาช่วยต่อยอดกลไกของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และต้องเป็นผู้ที่สามารถผสานเอาวิสัยทัศน์ กระบวนการและการตลาดเข้าด้วยกัน เป็นผู้คิดก้าวล้ำตลาดออกไป เพราะต้องเป็นคนสร้างสรรค์และนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ให้แก่ตลาดการท่องเที่ยว กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ สินค้าที่ได้จะต้องเกิดจากความใส่ใจทุ่มเทของผู้สร้างหรือนักท่องเที่ยวที่มุ่งหวังจะให้สินค้านั้นเกิดขึ้นมาในฐานะเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิต

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนด้วยการอนุรักษ์จัดกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กล่าวคือ เมื่อเกิดการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น ก็จะเป็นตัวเร่งในการชักจูงใจประชาชนท้องถิ่นให้ฟื้นฟูภูมิปัญญาและพัฒนาวิถีชีวิตที่มีอยู่ปัจจุบันให้ดียิ่งขึ้น ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านก็ร่วมมือร่วมใจช่วยกันอนุรักษ์สมุนไพรรางแดงและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นอย่างพร้อมเพรียงกันด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานภูมิปัญญาจึงเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความรัก ความห่วงหาและความภาคภูมิใจ ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของชุมชน

ชาวบ้านได้ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแนวคิดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ เริ่มมีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 โดยนายเกร็ก ริชาร์ดส์ (Greg Richards) นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (Richards, 2010) และนายคริสปิน เรย์มอนด์ (Crispin Raymond) ที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นผู้บัญญัติศัพท์คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” และให้นิยามว่า คือ การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้พัฒนาศักยภาพในด้านการสร้างสรรค์ ผ่านการมีส่วนร่วมในหลักสูตรการจัดอบรมต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น ตลอดจนประสบการณ์การเรียนรู้ลักษณะและเอกลักษณ์ของสถานที่ เป็นจุดหมายปลายทางพักผ่อนช่วงวันหยุด โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ได้สนทนา ซึมซับวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่ไปเยือนเป็นสำคัญ (Raymond, 2010)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่อง “ระบบนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” ของภัทรพงศ์ อินทรกำเนต เป็นแนวทางให้ทำการวิจัยฉบับนี้ ระบบนวัตกรรมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มุ่งเน้นประสบการณ์ตรงที่มีเอกลักษณ์พิเศษและการเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ผ่านการศึกษาตัวอย่างที่มีชื่อเสียง 3 กรณี ได้แก่ กรณีแรกฟาร์มโชคชัยเป็นธุรกิจท่องเที่ยวใหม่ที่เปลี่ยนรูปมาจากธุรกิจเกษตรอุตสาหกรรม กรณีที่สองนาฏยสถานหุ่นละครเล็กและแหล่งจำหน่ายทางวัฒนธรรมเอกชน:โรงละครโกลด์เธียเตอร์ และสวนลุมไนท์บาซาร์ กรณีที่สามตลาดน้ำอัมพวาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิม ผลจากการศึกษา คือ แม้ว่ากรณีศึกษาทั้งสามจะมีความแตกต่างกันแต่ก็มีองค์ประกอบแห่งความสำเร็จที่คล้ายคลึงกันในหลายประการ ได้แก่ บทบาทของผู้นำในฐานะผู้ริเริ่ม ผู้โน้มน้าว ชักจูงและประสานกับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การยอมรับและประยุกต์ความรู้จากภายนอก ความยืดหยุ่นและพลวัตของแหล่งท่องเที่ยว และการรักษาเอกลักษณ์ แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวอันเป็นมิติสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ยังมีค่อนข้างน้อยและอยู่ในช่วงเริ่มต้น นวัตกรรมที่เกิดขึ้นส่วนมากแตกต่างจากนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นนวัตกรรมเชิงศิลป์ที่มีการผสมผสานเทคโนโลยีจากหลายสาขา มีความหลากหลายและพลวัตสูง และเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเฉพาะที่แตกต่างกันบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้ จึงต้องมีคุณสมบัติบางประการที่ต้องพัฒนาเป็นพิเศษ คือ มีความสามารถในการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจด้วยตนเอง มีจิตสาธารณะและมีวิถีชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่และมีเครือข่ายทางสังคมกว้างขวาง (ภัทรพงศ์ อินทรกำเนต และคณะ, 2553)

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นประกอบกับการสัมภาษณ์ประชากรในพื้นที่เรื่องประโยชน์ของสมุนไพรรางแดง เป็นพืชสมุนไพรที่มีส่วนช่วยละลายไขมันใต้ผิวหนังให้ออกมาทางเหงื่อละลายไขมันในร่างกายทางปัสสาวะและอุจจาระ ช่วยลดไขมัน น้ำหนัก ลดคอเลสเตอรอลและน้ำตาลในเลือด ช่วยขับปัสสาวะ แก้กษัยคลายเส้นเอ็นให้อ่อนตัวลง และลดความดันโลหิตสูง นักวิจัยและชาวบ้านจึงได้ร่วมกันฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และจัดกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีเพื่อพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

1. เพื่อศึกษาความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวสมุนไพรรางแดงเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community-based Tourism) ในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Local participation and involvement)

3. เพื่อศึกษาการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable development)
4. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (Satisfaction & tourist behavior)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. เนื้อหา ประเด็นศึกษา วิธีการประยุกต์แนวคิดที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community-based Tourism) สู่แนวคิดที่ 2 การบริหารการท่องเที่ยวชุมชนของหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Local participation and involvement) สู่แนวคิดที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable development) และแนวคิดที่ 4 วัฒนธรรมในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (Satisfaction & tourist behavior) ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน
2. ประชากร ชาวบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
3. เวลา สิงหาคม 2562 – กรกฎาคม 2563
4. สถานที่ ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ชาวบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 50 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) นายมงคลชัย หรั่งช้าง เจ้าของสวนมงคล เลขที่ 75/11 หมู่ 2 เกาะเกร็ด ปากเกร็ด นนทบุรี 11120 2) นายปรีดาขวัญเกิด เจ้าของบ้านสมุนไพร “เจ้เพ็ญ” เลขที่ 52 หมู่ที่ 4 เกาะเกร็ด ปากเกร็ด นนทบุรี 11120 3) นายปรีชา เอกนาวากิจ เจ้าของร้านแป๊ะตี้ เลขที่ 71/1 หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน

2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนายเกร็ก ริชาร์ดส์ นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว (2553) นายคริสปิน เรย์มอนต์ ที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประเทศนิวซีแลนด์ (2553) ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิต และคนอื่น ๆ (2553) ธนกฤต ภัทรธรราร (2556) สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคนอื่น ๆ (2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (The Research Instrument) คือ

1 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามที่นักวิจัยได้รับรู้ระหว่างการสังเกตการทำกิจกรรมการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีร่วมกับชาวบ้านในชุมชน ได้รายละเอียดเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน พฤติกรรม และปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น เวลา สภาพแวดล้อม แล้วจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกต (Field notes) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน ใช้อุปกรณ์ภาคสนามช่วยรวบรวมข้อมูล ใช้มือถือบันทึกถ่ายภาพและเหตุการณ์ (ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ)

2 แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งครอบคลุม โดยเฉพาะด้านภูมิปัญญา ความหมาย และความรู้สึกนึกคิด ขั้นตอน เริ่มจากการแนะนำตัว ชักถามข้อมูลเจาะลึก โดยตั้งคำถามแบบปลายเปิดกว้าง (Open-ended) จดบันทึกคำตอบ เวลา และสถานที่ที่ใช้สัมภาษณ์ มีขั้นตอนการวิจัยเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ชักถามข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและสัญลักษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ใช้มือถือบันทึกเสียงถ้อยคำ

3 แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนและนักท่องเที่ยวในเรื่องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (ใช้ระเบียบวิจัยเชิงสถิติ) (ร้อยละ และค่าเฉลี่ย)

4. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (Pre-testing of Instrument)

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย คือความความคิดของผู้ให้ข้อมูลด้วยการชักถามหลาย ๆ ฝ่าย สัมภาษณ์ซ้ำสองครั้ง สัมภาษณ์แบบเจาะลึกเมื่อต้องการข้อมูลที่เป็นความรู้สึกนึกคิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้านเนื้อหาการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ร่วมกับชาวบ้านเป็นเนื้อหาที่นักวิจัยกับชาวบ้านช่วยกันวิเคราะห์เนื้อหาที่เหมาะสม ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สิ่งที่นักวิจัยสนใจการประยุกต์ใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์การชงชาสมุนไพรรางแดงให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมชุมชนได้มีกิจกรรมเดินชมสวนสมุนไพรรางแดง ดูกระบวนการผลิต วิธีเก็บรักษา การชงชารางแดง สรรพคุณ สีน้าและของที่ระลึก ราคา วิธีการจัดจำหน่าย และการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว คือความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และผลของการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนไพร่รางแดงเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community-based Tourism) ในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ชาวบ้านมีความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวไพร่รางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้วยความกลัวว่าชุมชนไพร่รางแดงกำลังลดจำนวนลงและอาจสูญพันธุ์ไปได้ในวันหนึ่ง จึงส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ชุมชนไพร่รางแดงด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยว เริ่มจากนักท่องเที่ยวได้เดินชมสวนรางแดงของชาวบ้าน ดูการสาธิตการทำขาสมนไพร่รางแดง รางแดงเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ชาวบ้านในชุมชนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและครอบคลุม ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ขยายพันธุ์ต้นรางแดงให้เพิ่มมากขึ้น จัดทำข้อมูลและเผยแพร่สู่ชุมชน นักเรียน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไป ชาวบ้านเสนอแนวคิดให้ใช้ต้นรางแดงส่งเสริมการท่องเที่ยว ชาวบ้านอนุรักษ์ต้นรางแดงด้วยการปลูกไว้ในสวนและทำป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับต้นรางแดง เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของต้นรางแดง รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้เกิดความรักความหวงแหน

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการธุรกิจท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Local participation and involvement) พบว่า สมาชิกในชุมชนกลุ่มตัวอย่างได้ จัดกิจกรรมการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และกิจกรรมการชงชาสมุนไพรรางแดงให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วม รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้สมุนไพรรางแดง เริ่มจากการพานักท่องเที่ยวเดินชมสวนชารางแดง ดูกระบวนการผลิตและวิธีเก็บรักษา ดูการสาธิตวิธีการชงชารางแดงและชิมชารางแดงที่มีกลิ่นหอม สรรพคุณ สีน้าและของที่ระลึก ราคา วิธีการจัดจำหน่าย และจำนวนนักท่องเที่ยวต่อรอบ ซึ่งมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

1. การพานักท่องเที่ยวชมสวนรางแดง

1.1 สวนมงคล สาธิตการเก็บใบรางแดงแก่สมบูรณ์

1.2 บ้านสมุนไพรรางแดง “เจ้เพ็ญ” ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ชารางแดง เริ่มจากการพานักท่องเที่ยวชมสวนสมุนไพรรางแดงเรียนรู้การเก็บใบสมุนไพรรางแดง

1.3 ร้านสมุนไพรชารางแดง แป๊ะตี้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ชารางแดง เริ่มจากการพานักท่องเที่ยวชมสวนสมุนไพรรางแดง

2. สาธิตกระบวนการผลิตชารางแดงและวิธีการเก็บรักษา

2.1 สวนมงคล สาธิตการแปรรูปสมุนไพรรางแดง นำใบรางแดงแก่มาล้างแล้ว เข้าเครื่องตัด นำมานึ่งฆ่าเชื้อโรค นำไปตากแดด ผึ่งให้แห้ง จะได้ใบชาที่มีกลิ่นหอมและรสชาติดี นำเข้าตู้อบใบรางแดงในโรงอบพลังแสงอาทิตย์ ใช้ความร้อน 40-50 องศาเซนติเกรด เมื่อร้อนได้ที่ก็เอาออกจากตู้อบ

2.2 บ้านสมุนไพรรางแดง “เจ้เพ็ญ” สาธิตกระบวนการผลิตชารางแดงด้วยเครื่องจักรที่ทันสมัย ปรุจากเชื้อรา ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมีสองแบบ คือ แบบที่หนึ่งทำเป็นผงบรรจุซอง 1 ห่อมี 10 ซอง ส่วนผสมประกอบด้วยใบรางแดง 100% น้ำหนักสุทธิ 28 กรัม วิธีการเก็บรักษา เก็บไว้ในที่แห้งและเย็น

2.3 ร้านสมุนไพรชาวางแดง แป๊ะตี้ ไม่มีการสาธิตกระบวนการผลิตชาวางแดงและวิธีการเก็บรักษา

3. สาธิตวิธีการชงชาวางแดง

3.1 สวนมงคล สาธิตวิธีชง ใส่ใบชาวางแดงลงในน้ำร้อนต้มสุก ทิ้งไว้ประมาณ 3-5 นาที จะได้ชาวางแดงพร้อมดื่ม

3.2 บ้านสมุนไพรวางแดง “เจ้เพ็ญ” สาธิตวิธีชงต้มชนิดของ ใช้ชาวางแดง 1 ชอง แช่น้ำร้อนหนึ่งลิตรที่อุณหภูมิ 95 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 นาที จะได้ชาวางแดงพร้อมดื่ม ลักษณะที่สอง ชนิดใบวิธีชงต้ม นำใบชาแบ่งต้มในน้ำร้อนหรือน้ำเดือด ทิ้งไว้ประมาณ 3-5 นาที จะได้ชาวางแดงพร้อมดื่ม

3.3 ร้านสมุนไพรชาวางแดง แป๊ะตี้ สาธิตวิธีชงดื่มหรือต้ม ดื่มเป็นประจำได้ทั้งร้อนและเย็น

4. สรรพคุณ

4.1 สวนมงคล นำเสนอสรรพคุณของชาวางแดงว่า ช่วยลดน้ำตาลในเลือดสำหรับคนที่เป็นโรคเบาหวาน ลดไขมันในร่างกายออกทางปัสสาวะและอุจจาระ ลดความดันโลหิตสูง และลดความอ้วน

4.2 บ้านสมุนไพรวางแดง “เจ้เพ็ญ” นำเสนอสรรพคุณของชาวางแดงว่า ช่วยลดน้ำตาลในเลือดสำหรับคนที่เป็นโรคเบาหวาน ลดไขมันในร่างกายออกทางปัสสาวะและอุจจาระ ลดความดันโลหิตสูง และลดความอ้วน

4.3 ร้านสมุนไพรชาวางแดง แป๊ะตี้ นำเสนอสรรพคุณของชาวางแดงว่า ช่วยลดน้ำตาลในเลือดสำหรับคนที่เป็นโรคเบาหวาน ลดไขมันในร่างกายออกทางปัสสาวะและอุจจาระ ลดความดันโลหิตสูง และลดความอ้วน

5. สินค้าที่จัดจำหน่าย

5.1 สวนมงคล จำหน่ายชาสมุนไพรวางแดงและสินค้าที่ระลึกบรรจุภัณฑ์ดินเผา

5.2 บ้านสมุนไพรวางแดง “เจ้เพ็ญ” จำหน่ายชาสมุนไพรวางแดงและสินค้าที่ระลึกถ้วยดินเผา

5.3 ร้านสมุนไพรชาวางแดง แป๊ะตี้ จำหน่ายสมุนไพรชาวางแดงตราแป๊ะตี้ เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนันทบุรี

6. ราคา

6.1 สวนมงคล ขายชาสมุนไพรวางแดงแบบใบห่อละ 25 บาท แบบซองซองชาห่อละ 50 บาท หนึ่งห่อบรรจุ 20 ซอง และชาวางแดงน้ำผึ้งผสมมะนาวในรูปแบบเครื่องดื่มบรรจุขวด จำหน่ายขวดละ 15 บาท

6.2 บ้านสมุนไพรวางแดง “เจ้เพ็ญ” ขายชาสมุนไพรวางแดง 4 ห่อ 100 บาท

6.3 ร้านสมุนไพรชาวางแดง แป๊ะตี้ ขายชาสมุนไพรวางแดงห่อละ 20 บาท

7. วิธีการจัดจำหน่าย

7.1 สวนมงคล ติดต่อเข้าชมและซื้อสินค้าที่ระลึกได้ที่นายมงคลชัย หรั่งช้าง เลขที่ 75/11 หมู่ 2 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร 091 873 2283

7.2 บ้านสมุนไพรวางแดง “เจ้เพ็ญ” ติดต่อเข้าชมและซื้อสินค้าที่ระลึกได้ที่นายปริดา ขวัญเกิด เลขที่ 52 หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร 0-2584-5564, 08-1710-0098, 08-9965-4100

7.3 ร้านสมุนไพรชารวงแดง แป๊ะตี้ จัดจำหน่ายทั้งปลีกและส่ง ติดต่อกับนายปรีชา เอกนาวา กิจ 71/1 หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 083 179 ดังแสดงใน (ตารางที่ 1) (ภาพที่ 1-4)

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยว

รูปแบบกิจกรรม	1. สวนมงคล	2 บ้านสมุนไพรเจ้เพ็ญ	3 ร้านแป๊ะตี้
1. ชมสวนรวงแดง	การเก็บใบรวงแดงแก่ที่สมบูรณ์	การเรียนรู้การเก็บใบสมุนไพรรวงแดง	การเรียนรู้ชารวงแดง
2. สาธิตกระบวนการผลิตและวิธีการเก็บรักษา	<p>การแปรรูปใบรวงแดง</p> <p>1 นำใบรวงแดงแก่มาล้างแล้วเข้าเครื่องตัด</p> <p>2 นำมานึ่งฆ่าเชื้อโรค</p> <p>3 นำไปตากแดด ฝั่งให้แห้ง จะได้ใบชาที่มีกลิ่นหอมและรสชาติดี</p> <p>4 นำเข้าตู้อบใบรวงแดง ในโรงอบพลังสงอาทิตย์ ใช้ความร้อน 40-50 องศา เซนติเกรด เมื่อร้อนได้ที่ก็เอาออกจากตู้อบ</p> <p>5 บรรจุใบชารวงแดงลงซอง (ส่วนชารวงแดงแบบซอง ส่งไปบรรจุที่ บริษัทยาอุทัยประสิทธิ์ ที่จังหวัดปราจีนบุรี เดือนละครั้ง ครั้งละ 13-14 กิโลกรัม ซองละ 4.45 บาท)</p>	<p>กระบวนการผลิตด้วย</p> <p>เครื่องจักรที่ทันสมัย ปราศจากเชื้อรา</p> <p>ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมี 2</p> <p>แบบ 1 ทำเป็นผงบรรจุซอง</p> <p>1 ห่อมี 10 ซอง</p> <p>ส่วนผสมประกอบด้วย</p> <p>ใบรวงแดง 100%</p> <p>น้ำหนักสุทธิ 28 กรัม</p> <p>วิธีการเก็บรักษา</p> <p>เก็บไว้ในที่แห้งเย็น</p>	<p>ต้มหรือชงดื่มเป็นประจำ ดื่มได้ทั้งร้อนและเย็น</p>

3. สาธิตวิธีชงชา รางแดง	ใส่ใบชาลงในน้ำร้อนต้มสุก ทิ้งไว้ 3-5 นาที	ลักษณะที่ 1 ชนิดซอง ใช้ชารางแดง 1 ซอง แช่น้ำร้อนหนึ่งลิตรที่ อุณหภูมิ 95 องศา เซลเซียส เป็นเวลา 5 นาที จะได้ชารางแดง พร้อมดื่ม ลักษณะที่ 2 ชนิดใบ วิธีชงดื่ม นำใบชาต้มใน น้ำร้อนหรือน้ำเดือด ทิ้งไว้ประมาณ 3-5 นาที จะได้ชารางแดงพร้อมดื่ม	ใส่ใบชาลงในน้ำร้อน ต้มสุก ทิ้งไว้ 3-5 นาที
4 สรรพคุณ	1. ลดน้ำตาลในเลือดสำหรับ คนที่เป็นโรคเบาหวาน 2. ลดไขมันในร่างกายทาง ปัสสาวะและอุจจาระ 3 ลดความดันโลหิตสูง 4. ลดความอ้วน	3. ลดน้ำตาลในเลือด สำหรับคนที่เป็น โรคเบาหวาน 4. ลดไขมันในร่างกายทาง ปัสสาวะและอุจจาระ 3 ลดความดันโลหิตสูง 4. ลดความอ้วน	5. ลดน้ำตาลในเลือด สำหรับคนที่เป็น โรคเบาหวาน 6. ลดไขมันในร่างกาย ทางปัสสาวะและ อุจจาระ 3 ลดความดันโลหิตสูง 4. ลดความอ้วน
5 สินค้าที่จัดจำหน่าย	สมุนไพรรางแดง สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัด นนทบุรี	สินค้าที่ระลึก ถ้วยดินเผา สมุนไพรรางแดง	สมุนไพรรางแดง สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี
6 ราคา	ชารางแดง แบบใบห่อละ 25 บาท แบบ ซองห่อละ 50 บาท บรรจุห่อ ละ 20 ซอง ชารางแดงน้ำผึ้งมะนาวบรรจุ ขวด 15 บาท	ชารางแดง 4 ห่อ 100 บาท	ชารางแดง 1 ห่อ 20 บาท

7. วิธีการจัดจำหน่าย	<p>ติดต่อที่ นายมงคลชัย หรั่งช้าง เลขที่ 75/11 หมู่ 2 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร 091 873 2283 2</p>	<p>ติดต่อที่ นายปรีดา ขวัญเกิด เลขที่ 52 หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทร 0-2584-5564, 08-1710-0098, 08-9965-4100 เว็บไซต์ www.charangdang.co m แฟนเพจ facebook.com: ชา rangdangtanraibjai ไลน์ Line ID: 08-1710- 0098, 08-8563-0447 ไอจี IG: charangdang</p>	<p>ติดต่อที่ นายปรีชา เอกนาวา กิจ 71/1 หมู่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 083 179 4550</p>
จำนวนรอบละ	10-20 คน	10-20 คน	ประมาณ 10 คน

ภาพที่ 1 สมุนไพรรางแดง “มงคล”

ภาพที่ 2 ร้านสมุนไพรรางแดงเจ้เพ็ญ

ภาพที่ 3 สินค้าสมุนไพรรางแดงเจ้เพ็ญ 4 ห่อ 100 บาท

ภาพที่ 4 สมุนไพรรางแดงตราแป๊ะตี้ ห่อละ 20 บาท

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 การฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable development) พบว่า ชาวบ้านผลิตภาชนะจากการอัดใบ

วางแผนขึ้นรูปภาชนะใช้แทนการใช้พลาสติก เพื่อช่วยกันลดการใช้พลาสติก

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 วัฒนธรรมในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (Satisfaction & tourist behavior) พบว่า เมื่อสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่ได้เดินชมสวนรางแดงสัมผัสกับธรรมชาติท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้การชงชาสมุนไพรรางแดง ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวผู้เข้าชม ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง นักท่องเที่ยวจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีความพึงพอใจที่ได้เดินชมสวนรางแดง นักท่องเที่ยวกล่าวว่าได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติทำจริงและได้มีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสังเกตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน มีโอกาสค้นหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ภายในตัวเอง ได้ลองชิมเครื่องดื่มชาสมุนไพรรางแดง ได้ทดลองเรียนและได้ใกล้ชิดกับคนท้องถิ่นมากขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวที่เหลือจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ได้มีโอกาสพูดคุยสนทนากับชาวบ้านในเรื่องอื่น ๆ เป็นความเพลิดเพลินนอกเหนือจากกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะใช้สถานที่ที่มีอยู่แล้ว คือ สวน โรงงาน และบ้านของชาวบ้านในชุมชน

สรุป อภิปรายผล

1. ความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (Community-based Tourism)

ชาวบ้านมีความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวสมุนไพรรางแดงในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ด้วยความกลัวว่าสมุนไพรรางแดงกำลังลดจำนวนลงและอาจสูญพันธุ์ไปในวันหนึ่ง จึงส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์สมุนไพรรางแดงด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวเริ่มจากนักท่องเที่ยวได้เดินชมสวนรางแดงของชาวบ้าน การสาธิตการทำชาสมุนไพรรางแดง รางแดงเป็นพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ชาวบ้านในชุมชนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบและครอบคลุม ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ขยายพันธุ์ต้นรางแดงให้เพิ่มมากขึ้น จัดทำข้อมูลและเผยแพร่สู่ชุมชนนักเรียน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไป ชาวบ้านเสนอแนวคิดให้ใช้ต้นรางแดงส่งเสริมการท่องเที่ยว ชาวบ้านอนุรักษ์ต้นรางแดงด้วยการปลูกไว้ในสวนและทำป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับต้นรางแดง เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของต้นรางแดง รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้เกิดความรักความหวงแหน

2. การจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Community-based Tourism) และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (Local participation and involvement)

การพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น ต้องมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนให้นักท่องเที่ยว ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ในการจัดการดูแลชุมชน กระบวนการสร้างสรรค์เริ่มจากการมีการบริหารจัดการที่ดี มีการกำหนดแผนงาน เป้า

หมายของกิจกรรมที่ชัดเจน รวมทั้งมีการปฏิบัติตามแผนงานและการประเมินผลงาน โดยกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ควรเน้นการมีส่วนร่วมทั้งระหว่างชาวบ้านในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่มาเข้าร่วมกิจกรรมโดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้

ชาวบ้านกำหนดความต้องการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้ดูน่าสนใจและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในเชิงการเรียนรู้ การทดลอง และประสบการณ์ที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีโอกาใช้สิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่กำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนด้วยตนเอง กำหนดและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนตัดสินใจและยืนยันที่จะฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้วยและที่สำคัญสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเองและเป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากท่องเที่ยวในชุมชน

ชาวบ้านมีความสามัคคี พุดคุยแลกเปลี่ยนความรู้การอนุรักษ์ซึ่งกันและกัน มีความสามารถในการบริหารจัดการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นภาพความเข้มแข็งของชุมชนพึ่งตนเอง ด้วยการระดมความคิดเห็น ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน อาศัยหลักประชาธิปไตยเป็นแกนกลาง แล้วยึดหลักการมีส่วนร่วมของชาวบ้านมาเป็นจุดแข็งต่อยอดการบริหารตนเองในพื้นที่

เมื่อวิเคราะห์ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลกิจกรรมการอนุรักษ์สมุนไพรแดงเชิงสร้างสรรค์ ชาวบ้าน ซึ่งเป็นชาวไทย มีวัฒนธรรม มีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนบ้าน เมื่อได้แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน มาแล้วก็นำมาแนะนำต่อให้เพื่อนบ้านในชุมชนได้มีความรู้ไว้ใช้ประกอบเป็นอาชีพ

การมีส่วนร่วม การตัดสินใจของชาวบ้านในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และกิจกรรมการชงชาสมุนไพรแดงสอดคล้องกับงานวิจัยชนกฤต ภัทร์ธราธร (2556) เรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วม การตัดสินใจของชาวบ้านในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้ การทดลอง และประสบการณ์ที่ชุมชนได้รับ ชุมชนมีโอกาใช้สิทธิ์ความเป็นเจ้าของพื้นที่กำหนดทิศทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนด้วยตนเอง กำหนดและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และที่สำคัญสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยตนเองและเป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากท่องเที่ยวในชุมชน

ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องพยายามหาทางทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสร้างประสบการณ์ของตนเองในกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ในแง่นี้เศรษฐกิจเชิงประสบการณ์และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ได้เข้ามาช่วยต่อบกลไกของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และต้องเป็นผู้ที่สามารถผสมผสานเอาวิสัยทัศน์ กระบวนการและการตลาดเข้าด้วยกัน ต้องเป็นผู้คิดก้าวล้ำตลาดออกไป เพราะต้องเป็นคนสร้างสรรค์และนำเสนอสิ่งใหม่ๆ ให้แก่ตลาดการท่องเที่ยว

กระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ สินค้าที่ได้จะต้องเกิดจากความใส่ใจทุ่มเทของผู้สร้างหรือนักท่องเที่ยวที่มุ่งหวังจะให้สินค้านั้นเกิดขึ้นมาในฐานะเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิต การฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องอาศัยส่วนร่วมและการสนับสนุนทั้งจากเอกชนและจากสาธารณสุข ทั้งนี้เพราะลักษณะตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ เพราะในที่สุดสินค้า

และการบริการจากการท่องเที่ยวจะได้มาจากการสรรค์สร้างจากประสบการณ์ส่วนตัวของนักท่องเที่ยวเอง ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องเข้าใจแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ระบบตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ลักษณะ และวิธีการการมีส่วนร่วมของลูกค้ำที่เป็นนักท่องเที่ยว ชาวบ้านต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติให้หันมาสนใจและสร้างกระบวนการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมกับภูมิปัญญาที่มีค่าในบ้านเรือนชุมชนเมืองของตน ต้องมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากสาธารณะทั้งในระดับชุมชน ตำบล จังหวัด ถึงระดับประเทศ เพื่อดึงดูดลูกค้ำที่เป็นนักท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวเหล่านั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตสินค้าท่องเที่ยวและบริการด้วย แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องสร้างพื้นที่รับรองที่ให้ความรู้สึกเป็นกันเองน่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้

3. การฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable development)

การฟื้นฟูการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ชาวบ้านในชุมชนมีการใช้พลาสติกกันเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ใช้เพียงครั้งเดียวแล้วทิ้งไป ทำให้มีขยะพลาสติกเพิ่มมากขึ้นทุกวัน ทำให้ต้องใช้พื้นที่ในการฝังกลบเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงผลิตภาชนะจากการอัดใบรางแดงขึ้นรูปภาชนะใช้แทนการใช้พลาสติก เพื่อช่วยกันลดการใช้พลาสติก นอกจากนี้จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะแล้ว ยังช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซที่ก่อให้เกิดภาวะเรือนกระจกซึ่งก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน

4. วัฒนธรรมในการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว (Satisfaction & tourist behavior)

การจัดกิจกรรมชมสวนไพรรวงแดงเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ซึ่งมีจุดประสงค์ในการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้สวนไพรรวงแดงซึ่งกันและกัน ช่วยให้ชาวบ้านตระหนักในคุณค่าของชุมชน และยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์เครื่องตุ้มชมสวนไพรรวงแดงด้วยตนเอง ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงนักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยการชมสวนไพรรวงแดงมาก การส่งเสริมฟื้นฟูกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวต้องการได้ความเก่าแก่ดั้งเดิม และต้องการประสบการณ์การเรียนรู้ นักท่องเที่ยวเองก็อยากแสดงความเป็นตัวเองด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างสรรค์และปลูกฝังประสบการณ์ของตนเอง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวสมัยใหม่ เน้นการนำเสนอการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ชมสวนไพรรวงแดง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดแดนวิสุทธิลักษณ์ และคณะ(2556) เรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์” การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวสมัยใหม่ เน้นการนำเสนอการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นที่จะถ่ายทอดประสบการณ์แก่นักอนุรักษ์ผู้เข้าอบรมในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง นักท่องเที่ยวมีความสุขสนุกสนาน มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติทำจริง และได้มีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้าน กิจกรรมสร้างสรรค์ประสบการณ์จัดขึ้นเป็นแบบกลุ่มเล็กหรือแบบตัวต่อตัวที่บ้านหรือสถาน

ที่ทำงานของชาวบ้าน นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสังเกตว่าชาวบ้านมีความเป็นอยู่อย่างไร นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสค้นหาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ภายในตัวเอง การถ่ายทอดองค์ความรู้มีลักษณะไปลองชิมเครื่องดื่ม น้ำชาสมุนไพรรางแดง ได้ทดลองเรียนและได้ใกล้ชิดกับคนท้องถิ่นมากขึ้น นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพูดคุยสนทนากับชาวบ้านในเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสมุนไพรรางแดงที่มีความยั่งยืนเพราะใช้สถานที่ที่มีอยู่แล้ว คือ สวน โรงงาน หรือบ้านของชาวบ้านในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เสนอแนะให้ชาวบ้านนำผลการวิจัยไปใช้ผลิตชาสมุนไพรรางแดง เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ สามารถทำงานอยู่กับบ้านได้ โดยไม่ต้องโยกย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น

1.2 เสนอแนะให้ชาวบ้านนำผลการวิจัยไปใช้สร้างบทเรียนสำหรับใช้อบรมมัคคุเทศก์ในโรงเรียนบนเกาะ เช่น โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส โรงเรียนวัดศาลากุล เพื่อบรรยายให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมเยือนชุมชนเกาะเกร็ด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เสนอแนะให้มีพัฒนาต่อยอดการทำวิจัยเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเกาะเกร็ดกับเส้นทางท่องเที่ยวหลักของจังหวัดนนทบุรี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสวนดุสิตที่สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

ธนภฤต ภัทร์ธรร. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

ภัทรพงศ์ อินทรกำเนิด และคนอื่น ๆ. (2553). รายงานนวัตกรรมรายสาขาเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานความรู้และเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคนอื่น ๆ. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).

Richards, Greg. (2010). Creative tourism and local development. In *Creative Tourism, a global conversation: How to provide unique creative experiences for travelers worldwide*, edited by R. Wurzburger, T. Ageson, A Pattakos and S. Pratt. Santa Fe, New Mexico: Sunstone Press.

Raymond, Crispin. (2010). What's in a Name?: The origine of the term 'creative tourism'. In *Creative Tourism, a global conversation: How to provide unique creative experiences for travelers worldwide*, edited by R. Wurzburger, T. Ageson, A Pattakos and S. Pratt. Santa Fe, New Mexico: Sunstone Press.